

Õiguskantsler

Elo Tamm
Advokaadibüroo COBALT OÜ
elo.tamm@cobalt.legal

Teie 19.04.2021 nr

Meie 26.04.2021 nr 7-4/210828/2102928

Ehituspoodide sulgemine ja hea haldus

Austatud avaldaja

Pöördusite õiguskantsleri poole ja palusite, et õiguskantsler hindaks, kas Vabariigi Valitsus on järginud ehituskaupluste sulgemisel vajalikus määras põhiõiguste- ja vabaduste tagamise põhimõtet ning hea halduse tava.

Õiguskantsler on järjepidevalt ja igal võimalusel selgitanud, et põhiõiguste piiramine on üksnes sellisel juhul õiguspärane, kui selleks valitakse proportsionaalsed abinõud ning osundanud, et haldusakti andmisel ja selle põhjendamisel tuleb järgida nii seadust kui ka hea halduse tava. Vabariigi Valitsuse üldkorralduste järelkontrolli teeb halduskohus. Õiguskantsler saab kõikide isikute huvides vaidlustada määrusi ja seadusi, korraldusi aga mitte. Neid peavad vaidlustama isikud ise.

Kui leiate, et Vabariigi Valitsuse korraldus rikub Teie õigusi, on see võimalik vaidlustada halduskohtus, nagu näitab ka korralduse enese lõpus olev vaidlustamisviide. Kui halduskohus leiab, et ehitus- ja aianduspoodide sulgemine ei ole nakkuse leviku tõkestamiseks vältimatult vajalik, sama eesmärk oleks saavutatav ostjate hajutamise, täituvuspiirangu jm reeglitega, tunnistab ta korralduse kehtetuks. Halduskohus saab esialgse õiguskaitse kaudu peatada korralduse kehtivuse, samuti on kohtult võimalik taotleda õigusvastase korraldusega tekitatud kahju hüvitamist. Halduskohus ongi mõeldud tegutsema täitevvõimu aktivistliku väliskontrolli organina, kahtluse korral halduskohtusse pöördumine on õigusriigis elu normaalne käik.

Kui piirangute osas oleks ühiskonnas üksmeel ja keegi ei kahtleks nende õigsuses, siis võiks see anda tunnistust sellest, et piiranguid ongi väga hästi välja töötatud. Kahjuks õiguskantsleri praktikast seda üksmeelt ei paista. Hea halduse tava rikkumist seoses nn koroonapiirangutega on õiguskantsler kontrollinud eri isikute palvel korduvalt ning tuvastanud selle käigus olulisi rikkumisi – vt nt [erameditsiini sulgemine](#), [lennupiirangud](#), toitlustusasutuste piirangud. Järjepidevalt küsitakse, kas üks või teine piirang vastab PS §-le 11 ehk kas seda saab pidada eesmärgi saavutamiseks sobivaks, vajalikuks ja mõõdupäraseks. Mitmete piirangute, mida õiguskantsler on avaldustest lähtudes analüüsinud, proportsionaalsuses võib paraku kahelda. Piiranguid ei ole põhjendatud nii, et oleks üheselt selge, miks on konkreetne piirang nakkusohu vältimiseks sobiv ning milline on tegevuse piiramise ja nakkuse leviku põhjuslik seos. Lähtudes PS §-st 11 tuleb põhjendada just piirangut, mitte selle puudumist. Samuti ei võimalda PS § 11 kehtestada praegusel hetkel, mil viiruse ja selle leviku kohta on oluliselt enam andmeid kui pandeemia alguses, piiranguid igaks juhuks või ühiskonnale hoiatava signaali andmiseks. Ometi

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

pole ükski neist seni õiguskantsleri poole pöördunud isikutest, kelle õigusi on tema arvates rikutud, hilisemalt läinud oma õiguste kaitseks kohtusse.

Kohtukaebeõiguse kasutamata jätmise põhjuseid on mitmeid. Tavaliselt tuuakse need põhjendused välja üksnes suuliselt ning muuhulgas nimetatakse soovimatust riigiga vaielda, sest loodetakse saada riigi käest toetust või soovitakse riigile müüa oma kaupu või teenuseid. Samuti peetakse riigiga kohtus vaidlemist mainet kahjustavaks ja seda eriti praeguses pandeemiaolukorras. Need põhjendused on inimlikult arusaadavad ja võivad lühikeses perspektiivis olla ka äriliselt mõistlikud. Ometi on säärane olukord õigusriiki silmas pidades äärmiselt murettekitav. Ka keerulisel hetkel tuleb järgida neid reegleid ja põhimõtteid, mis on kirjas põhiseaduses ja seadustes.

Õigusriik on tugev üksnes siis, kui kõik selle harud üksteist pidevalt kontrollivad ja üksteise käitumist mõjutavad. Praegusel juhul on täitevvõim kehtestanud ulatuslikke piiranguid, mille sisu ei ole sõltumatu kohtuvõim saanud kontrollida, kuna piiranguid ei ole vaidlustatud. Kui ettevõtjad ei vaidlуста kohtus üldkorraldusi, mida nad tegelikult peavad enda õigusi rikkivateks ja pöörduvad üksnes õiguskantsleri poole, siis näiliselt valitseb ju õigusrahu. Vabariigi Valitsus saab sellest järeldada, et kõik on kehtivate reeglitega rahul ning ka järgmised reeglid võib teha eelnevatega sarnased.

Ehituskaupluste sulgemise proportsionaalsuses võib Teie põhjalikus avalduses esitatud põhjustel kahelda. Küsitav on ka see, kas korraldustes on järgitud kohtupraktikas väljakujunenud põhjendamise standardit. Kuna kohtusse pöördumata ei saa keegi õiguslikult siduvas vormis kunagi teada, kas see nii on, siis tasub siiski kaaluda piirangu kehtestanud haldusakti kohtus vaidlustamist.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise